

DOI : 10.33274/2079-4762-2023-54-2-18-26

JEL : R19

УДК 338.48 : 339.137

Лохман Н. В.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: lokhman@donnuet.edu.ua

Берідзе Т. М.,
д-р екон. наук,
доцент

Криворізький національний університет,
м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: beridzet2016@gmail.com

Лохман М. О.,
магістрант

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: lokhman_m@donnuet.edu.ua

Чокої Д. А.,
магістрант

e-mail: chokoi@donnuet.edu.ua

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ЗАКАРПАТТЯ

UDC 338.48 : 339.137

Lokhman N. V.,
Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk National
University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: lokhman@donnuet.edu.ua

Beridze T. M.,
Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor

Kryvyi Rih National University,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: beridzet2016@gmail.com

Lokhman M. O.,
Master

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk National
University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: lokhman_m@donnuet.edu.ua

Chokoi D. A.,
Master

e-mail: chokoi@donnuet.edu.ua

ASSESSMENT OF THE COMPETITIVENESS OF TOURIST SERVICES IN TRANS-CARPATHIA

Мета. Розробити та застосувати алгоритм оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття.

Методи. У процесі дослідження використано такі методи та прийоми пізнання: теоретичне узагальнення і порівняння, аналіз і синтез, методи економіко-статистичного аналізу, графічний метод.

Результати. У статті розроблено алгоритм оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття, який складається з чотирьох етапів і має наступний зміст: перший етап: аналіз динаміки показників розвитку туристичних послуг Закарпатської області (оцінка кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туристичних послуг; визначення структури туристичних потоків; аналіз динаміки туристичних потоків; аналіз індексів співвідношення в'їзних туристів до виїзних туристів за базисними

© Лохман Н. В., Берідзе Т. М., Лохман М. О., Чокої Д. А.

індексами); *другий етап: аналіз місця Закарпаття в розвитку туристичних послуг регіонів України (аналіз кількості суб'єктів туристичної діяльності; аналіз доходу від надання туристичних послуг; аналіз витрат від надання туристичних послуг; аналіз кількості туристів); третій етап: визначення рейтингу Закарпаття за статистичними показниками туристичної діяльності (на основі проведених розрахунків відносних показників розвитку туристичних послуг по регіонах України, проводиться комплексна оцінка туристичної діяльності цих регіонів та визначається конкурентна позиція Закарпатської області серед інших областей України за допомогою методи «суми місць»); четвертий етап: конкурентний аналіз Закарпаття за показниками туризму шляхом експертних оцінок (моніторинг природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону; оцінка складових конкурентоспроможності регіонів-конкурентів; оцінка категорій туристичних продуктів Карпатського регіону).*

Ключові слова: туристичні послуги, конкурентоспроможність, регіон, оцінка, статистичні показники, експертна оцінка.

Постановка проблеми. Розвиток внутрішнього і міжнародного туризму в Україні характеризується появою великої кількості туристичних підприємств та підприємств туристичної інфраструктури, проникненням на український ринок зарубіжних туристичних і готельних мереж, високим ступенем прояву інтеграційних процесів на ринку туристичних послуг. Це призводить до виникнення сильної конкуренції на ринку туристичних послуг, який в Україні останнім часом розвивався швидкими темпами [1]. В умовах насиченості туристичного ринку особливе значення набуває наукове вивчення закономірностей розвитку конкуренції в туризмі та розробка науково-методичних основ оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг.

Завдяки наявності сприятливих характеристик природно-рекреаційного потенціалу спостерігається значний розвиток туристичної сфери в Закарпатті. Велика кількість туристичних суб'єктів господарювання, розгалужена система закладів розміщення та харчування, віддаленість від військових дій дозволяють зацікавити місцевих, вітчизняних та іноземних туристів відпочити та оздоровитися на території саме цього регіону.

Аналіз останніх досліджень. Різноманіття існуючих підходів оцінювання конкурентоспроможності регіону [2, 3, 4, 5, 6] та його туристичних послуг [1, 7, 10] свідчить про неоднозначність цього питання і

наявність різних методик щодо дослідження рівня конкурентоспроможності на основі визначення окремих показників.

Для оцінювання туристичного потенціалу регіону в праці [2] О.О. Самко запропоновано інтегральний коефіцієнт, що містить 16 показників, розподілених за п'ятьма групами індикаторів, які характеризують: інвестиційну, інфраструктурну, інтелектуальну, інформаційну складові та історико-культурну спадщину туристичного потенціалу регіону.

У своїй праці Глибовець В.Л. [3] пропонує здійснювати оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу однакових за рангом і статусом поселень на основі бально-рейтингової оцінки за такими складовими: географічне положення; історико-культурний потенціал (історичні передумови формування столічності даних міст; історико-культурний потенціал столиць); кількість закладів розміщення; кількість закладів дозвілля; кількість туристичних організацій, що мають представництва за кордоном; кількість міжнародних аеропортів, залізничних ліній, автомагістралей та наявність морського або річкового порту.

У праці [4] проведено оцінювання туристичного потенціалу території (рівень районів області) на основі розробленої методики бальної оцінки. У дослідженні оцінювались якісні та кількісні параметри двох груп ресурсів за 100-бальною шкалою: природних

(бальнеологічних, лісових, водних ресурсів, природно-заповідних об'єктів) та історико-культурних (архітектурних, археологічних, історичних пам'яток, пам'яток мистецтва, музеїв) туристичних ресурсів.

Гавран В. Я. [5] пропонує проводити оцінку інвестиційної привабливості об'єктів рекреаційно-туристичної сфери з позиції системного підходу, що базується на єдності і взаємодії таких його напрямів: функціонального, географічного, кваліфікаційного,

управлінського, екологічного, економічного, законодавчого та комерційного.

Музиченко-Козловська О.В. [6] пропонує здійснювати оцінку існуючої туристичної привабливості регіону за допомогою експертно-статистичного методу.

На думку Ковальова Б.Л., Мельник Л.Г., Пономарьової Г.С., [7] методика оцінювання туристичної конкурентоспроможності базується на наступних факторах та напрямках показників для оцінювання туристичної конкурентоспроможності (таблиця 1).

Таблиця 1

Фактори та напрямки показників для оцінювання туристичної конкурентоспроможності [7]

Фактори	Напрямок	Елементи напрямку
Екологічні	Довкілля	забруднення атмосфери, природоохоронні землі, пам'ятки природи тощо
	Природні ресурси	використання води, вирубування лісів, рідкісні види тощо
Культурно-історичні	Культурно-історична спадщина	пам'ятки культури, історичні місця, кількість витворів мистецтва тощо
Економічні	Економічний розвиток	рівень доходів, інфляція, економічно активне населення тощо
	Ринок праці	зайнятість, безробіття населення тощо
	Бізнес-середовище	податки, ризики тощо
	Інвестиційний клімат	інвестиції, інновації тощо
Інфраструктурні	Розвиток туристичної інфраструктури	заклади розміщення, заклади харчування, заклади відпочинку та розваг тощо
	Розвиток комунікацій	транспорт, телефонний зв'язок, Інтернет тощо

Вважаємо, що оцінка конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття має враховувати існуючі методики та ґрунтуватися на експертних оцінках та статистичних показниках.

Мета статті. Розробити та застосувати алгоритм оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття.

Виклад основного матеріалу досліджень. Згідно офіційної інформації Закарпатської ОДА, Закарпаття надзвичайно перспективний регіон України з точки зору туризму, рекреації та відпочинку. Туристична галузь – це потужний чинник розвитку області. Унікальний лікувально-рекреаційний потенціал, який сприяє розвитку різних видів

туризму, з кожним роком залучає у Закарпаття все більше відвідувачів [8].

Основними напрямками розвитку туристичної галузі в Закарпатській області є бальнеологічний, гірськолижний, сільський, пішохідний туризм. У краї є всі умови для розвитку внутрішнього та міжнародного туризму, які набули популярності [8].

За інформацією управління туризму та курортів департаменту економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації, на 2020р. мережа оздоровчих, рекреаційних та туристичних об'єктів області нараховувала 511 об'єктів, у т.ч.: оздоровчих – 23, рекреаційних – 126, туристичних – 362. В області одночасно можна розмістити близько 26000 осіб [8].

Рис. 1. Алгоритм оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття (складено авторами)

Перший етап «Аналіз динаміки показників розвитку туристичних послуг Закарпатської області» передбачає чотири послідовні кроки:

- 1) оцінка кількості туристів, обслужених туроператорами та турагентами, за видами туристичних послуг;
- 2) визначення структури туристичних потоків;
- 3) аналіз динаміки туристичних потоків;
- 4) аналіз індексів співвідношення в'їзних туристів до виїзних туристів за базисними індексами.

Результати першого етапу оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг

Закарпаття в період 2000-2020рр. можна представити як наступні:

- динаміка показників розвитку туризму та подорожей (максимальна кількість туристів, які відвідали Закарпатський регіон приходить на 2000 рік (144775 осіб), тоді як у 2015 р. це був мінімальний показник – 10656 осіб [9]) показує поступовий спад кількості туристів, які відвідали Закарпаття за останні двадцять років, це пов'язано з рядом причин: економічний спад країни, еміграція населення, обмеження Covid-19, тощо;

- до 2010 року найбільшу питому вагу займали внутрішні туристи, а в період 2011-2020 займали виїзні туристи, традиційно

іноземні туристи мають найменшу питому вагу, так у 2020 році в Закарпатську область взагалі не в'їхало жодного іноземного туристу, хоча у 2005р. їх питома вага склала 23,09 % проти 11,56 % виїзних туристів;

- максимальна кількість туристів приходить на 2000р., який визначено базисним, найбільше приблизився до цього показника 2003 рік, в якому індекс склав 0,629 та 2002р., 2007р., 2008р. – індекси склали 0,533, 0,504, 0,532 відповідно; найменше значення порівняно з 2000 роком було у 2014р. (індекс склав 0,08), 2015р. (індекс склав 0,074), та 2016р. (індекс склав 0,08);

- у 2003-2004 роках відношення кількості в'їзних туристів до виїзних перевищувало в два рази; тоді як починаючи з 2007 року кількість в'їзних туристів не перевищувало кількість виїзних туристів.

Другий етап «Аналіз місця Закарпаття в розвитку туристичних послуг регіонів України» також передбачає чотири послідовні кроки:

- 1) аналіз кількості суб'єктів туристичної діяльності;
- 2) аналіз доходу від надання туристичних послуг;
- 3) аналіз витрат від надання туристичних послуг;
- 4) аналіз кількості туристів.

Результати другого етапу оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття в період 2000-2020рр. можна представити як наступні:

- в цілому, по Україні має місце зниження кількості суб'єктів туристичної діяльності з 1867 у 2019р. до 1797 у 2020р.; найбільшу кількість суб'єктів туристичної діяльності має місце у м. Київ: 856, 884, 865 у 2018р., 2019р., 2020р. відповідно; друге місце займає Львівська область: 142, 148, 134 відповідно; на третьому місці Одеська область: 135, 128, 120 суб'єктів туристичної діяльності відповідно; Закарпатська область посідає лише 9 місце, з показниками кількості суб'єктів туристичної діяльності: у 2018р. – 28, 2019р. – 30, 2020р. – 29 [9];

- у більшості областей України має місце ріст доходів від надання туристичних послуг за 2018-2020 роки; і тільки в деяких областях має місце зниження цього показника: Івано-Франківська, Кіровоградська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Херсонська; щодо Закарпатської області, то вона збільшила доходи від надання туристичних послуг у 2019 році на 42,33 %, а в 2020р. на 241,46%;

- витрати від надання туристичних послуг у 2020р. відносно 2019р. збільшились по усім регіонам крім Кіровоградської області (темп змін становить 91,52%); витрати від надання туристичних послуг по Закарпатській області також мають позитивну динаміку: темп росту у 2019р. склав 122,74%, в 2020р. – 198,48%; за інтегрованим показником темпа змін Закарпатська область займає п'яту позицію в Україні;

- аналіз потоку туристів показав значне збільшення обсягу туристів у 2019 році порівняно із 2018 роком по усім областям України; але в 2020 року спостерігається значне зменшення кількості туристів крім Івано-Франківської області, це пов'язано із карантинними обмеженнями у зв'язку із епідемією короно вірусу; щодо Закарпатської області, то в 2019 році кількість туристів збільшилась в 2,74 рази порівняно із 2018 роком, а в 2020 році мало місце скорочення туристів на 41,63%, це призвело до того, що Закарпатська область займає 7 місце серед інших областей за змінами цього показника.

На третьому етапі оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг «Визначення рейтингу Закарпаття за статистичними показниками туристичної діяльності» на основі проведених розрахунків відносних показників розвитку туристичних послуг по регіонах України, здійснено комплексну оцінку туристичної діяльності цих регіонів та визначено конкурентну позицію Закарпатської області серед інших областей України за допомогою методи «суми місць».

Графічне відображення позицій (місць) областей за окремими показниками розвитку туристичної діяльності представлено на рисунку 2.

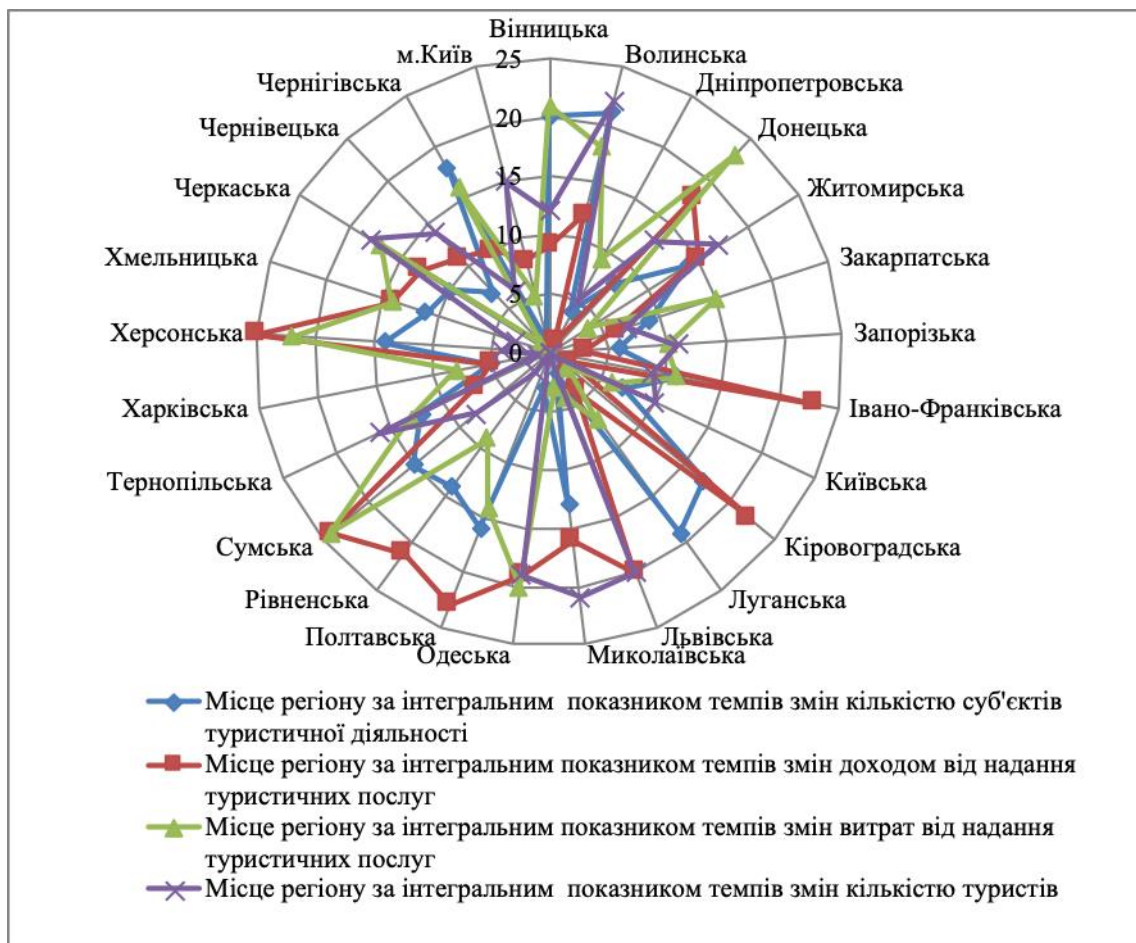

Рис. 2. Місце регіонів за інтегральними показниками туристичної діяльності
(складено авторами на основі [9])

Як видно з рисунка 2, Закарпатська область за темпами розвитку туристичної діяльності (2018-2020pp.) займає 5 позицію серед 25 областей України, це свідчить про сильну конкурентну позицію області щодо туризму та подорожей.

Четвертий етап «Конкурентний аналіз Закарпаття за показниками туризму шляхом експертних оцінок» передбачає три послідовні кроки:

- 1) моніторинг природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону;
- 2) оцінка складових конкурентоспроможності регіонів-конкурентів за допомогою експертних оцінок;
- 3) оцінка категорій туристичних продуктів Карпатського регіону за допомогою експертних оцінок.

Результати четвертого етапу оцінки конкурентоспроможності туристичних

послуг Закарпаття можна представити як наступні:

- представлені дані в таблиці 2, свідчать про те, що Закарпатська область займає другу позицію відносно основних конкурентів за наявністю природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону;

- оцінка конкурентоспроможності областей Карпатського регіону за допомогою експертних оцінок показала, що лідируючу позицію за п'ятибальною шкалою на ринку посідає Львівська область (3,93 балів), другу позицію слідування за лідером займає Закарпатська область (3,67 балів), незначне відставання від Закарпатської області займає Чернівецька область (3,58 балів);

- результати оцінки категорій туристичних продуктів Карпатського регіону за допомогою експертних оцінок свідчать про лідируючі позиції Закарпатської та

Львівської області (по 27 балів з можливих 39 балів), тому ці регіони можливо визначити як лідерів ринку туристичних послуг Карпатського регіону, ці регіони є сьогодні

головними туристичними локаціями, які можуть забезпечити безпеку та якісне задоволення потреб у туристичних послугах.

Таблиця 2

Природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону (побудовано авторами за даними [10])

Потенціал ресурсів, % від загальнодержавного показника	Закарпатська область	Івано-Фран- ківська об- ласть	Львівська область	Чернівецька область
Мінеральні	0,08	0,17	0,85	0,07
Водні	0,77	0,75	0,85	0,02
Земельні	0,48	0,55	1,1	0,64
Флористичні	0,43	0,4	0,42	0,16
Фауністичні	0,002	0,03	0,07	0,003
Рекреаційні	0,7	0,4	0,54	0,17
Всього	2,5	2,2	3,7	1,3

Отже, проведена комплексна оцінка конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття на основі запропонованого алгоритму, свідчить про достатньо розвинутий туристично-рекреаційний потенціал регіону. Отримані на основі статистичних показників і експертних оцінок, інтегральні та рейтингові оцінки, дають можливість визначити Закарпаття як регіон, який є конкурентоспроможним з точки зору формування і надання туристичних послуг.

Висновки. Запропонований алгоритм оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг Закарпаття, який передбачає чотири етапи (аналіз динаміки показників розвитку туристичних послуг Закарпаття, аналіз місця Закарпаття в розвитку туристичних послуг регіонів України, визначення рейтингу Закарпаття за статистичними показниками туристичної діяльності, конкурентний аналіз Закарпаття за показниками туризму шляхом експертних оцінок), які в свою чергу, складаються з окремих кроків дослідження, дає можливість комплексно дослідити та оцінити конкурентоспроможність туристичних послуг зазначеного регіону ґрунтуючись як на статистичних показниках, так і на експертних оцінках.

Перспективами подальших досліджень є адаптація представленого алгоритму до оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг країни та його апробація.

Список літератури

1. Трегубов О. С. Особливості конкуренції в туризмі. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22). С. 101-107.
2. Самко О. О. Оцінка туристичного потенціалу регіону та рівня його використання. *Економічні науки. Серія: Регіональна економіка*. 2010. №7 (27). Ч. 4. С. 30–36.
3. Глибовець В. Л. Суспільно-географічні аспекти дослідження міст як центрів туризму (на прикладі Столичного суспільно-географічного району) : автореф. канд. геогр. наук. Київ, 2011. 22 с.
4. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
5. Гавран В. Я. Управління інвестиційною діяльністю в рекреаційно-туристичній сфері : автореф. дис. канд. екон. наук. Львів, 2002. 17 с.
6. Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання та регулювання туристичної привабливості території : автореф. дис. канд. екон. наук. Львів, 2007. 23 с.

7. Ковальов Б. Л., Мельник Л. Г., Поньмарьова Г. С. Методики оцінювання туристичної конкурентоспроможності: український і міжнародний досвід. *Механізм регулювання економіки*. 2016. № 4 (118). С. 117-126.

8. Туристична галузь – це потужний чинник розвитку області. URL: <https://zakarpattya.gov.ua/zakarpattya/infrastruktura/turyzm-i-rekreatsiya/>

9. Головне управління статистики в Закарпатській області. Туризм. 2020. URL: <http://uz.ukrstat.gov.ua/>

10. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: монографія. ІРД НАН України. Львів, 2017. 259 с.

References

1. Trehubov, O. S. (2016). *Osoblyvosti konkurentsii v turyzmi* [Peculiarities of competition in tourism]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya* [Economics and management organization], no. 2(22), pp. 101-107.

2. Samko, O. O. (2010). *Otsinka turystychnoho potentsialu rehionu ta rivnya yoho vykorystannya* [Assessment of the tourist potential of the region and the level of its use]. *Ekonomichni nauky. Seriya: Rehional'na ekonomika* [Economic sciences. Series: Regional economy], no. 7(27), P. 4, pp. 30-36.

3. Hlybovets', V. L. (2011). *Suspil'no-heohrafichni aspekty doslidzhennya mist yak tsentriv turyzmu (na prykladi Stolychnoho suspil'no-heohrafichnogo rayonu): avtoreferat dysertatsiyi kandydata heohrafichnykh nauk*. [Socio-geographical aspects of the study of cities as centers of tourism (on the example of the Socio-geographical district of the capital): abstract of the thesis of the Candidate of Geographical Sciences]. Kyiv. 22 p.

4. Herasymenko, V. H. (2016). *Otsinka turystychno-rekreatsiynoho potentsialu rehionu* [Assessment of the tourist and recreational potential of the region]. Odesa: ONEU. 262 p.

5. Havran, V. Ya. (2002). *Upravlinnya investytsiynoyu diyal'nistyu v rekreatsiyno-*

turystychniy sferi : avtoreferat dysertatsiyi kandydata ekonomichnykh nauk [Management of investment activities in the recreation and tourism sphere: abstract of the dissertation of the candidate of economic sciences]. Lviv, 17 p.

6. Muzychenko-Kozlovska, O. V. (2007). *Ekonomichne otsynuvannya ta rehulyuvannya turystychnoyi pryvablyvosti terytoriyi : avtoreferat dysertatsiyi kandydata ekonomichnykh nauk* [Economic evaluation and regulation of the tourist attractiveness of the territory: abstract of the dissertation of the candidate of economic sciences]. Lviv, 23 p.

7. Kovalov, B. L., Melnyk, L. H., Ponomarova, H. S. (2016). *Metodyky otsynuvannya turystychnoyi konkurentospromozhnosti: ukrayins'kyi i mizhnarodnyy dosvid* [Methods of evaluating tourism competitiveness: Ukrainian and international experience]. *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky* [Mechanism of economic regulation], no. 4(118), pp. 117-126.

8. *Turystychna haluz – tse potuzhnyy chynnyk rozvytku oblasti* [The tourism industry is a powerful factor in the development of the region] Available at: <https://zakarpattya.gov.ua/zakarpattya/infrastruktura/turyzm-i-rekreatsiya/>

9. *Holovne upravlinnya statystyky v Zakarpatskiy oblasti. Turyzm. 2020* [Main Department of Statistics in Zakarpattia Oblast. Tourism. 2020] Available at: <http://uz.ukrstat.gov.ua/>

10. Matsola, V. I. (2017). *Rekreatsiyno-turystychnyy kompleks Ukrayiny* [Recreational and tourist complex of Ukraine]. Lviv: IRD NAN Ukrayiny, 259 p.

Objective. The objective of the present article is to develop and apply an algorithm for assessing the competitiveness of tourist services in Transcarpathia.

Methods. The following methods and techniques of cognition were used in the research process: theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis, methods of economic and statistical analysis, graphic method.

Results. Due to the presence of favorable characteristics of the natural and recreational potential, a significant development of the tourism sphere is observed in Transcarpathia. A large number of tourist business entities, an extensive system of accommodation and catering facilities, remoteness from military operations allow local, domestic and foreign tourists to be interested in relaxing and recuperating in the territory of this region.

We believe that the assessment of the competitiveness of tourist services in Transcarpathia should take into account existing methods and be based on expert assessments and statistical indicators.

The first stage "Analysis of the dynamics of indicators of the development of tourist services in the Transcarpathian region" involves four consecutive steps: 1) assessment of the number of tourists served by tour operators and travel agents by types of tourist services; 2) determination of the structure of tourist flows; 3) analysis of the dynamics of tourist flows; 4) analysis of indices of the ratio of inbound tourists to outbound tourists according to basic indices.

The second stage "Analysis of the place of Transcarpathia in the development of tourist services in the regions of Ukraine" also involves four consecutive steps: 1) analysis of the number of subjects of tourist activity; 2) analysis of income from the provision of tourist services; 3) analysis of costs from the provision of tourist services; 4) analysis of the number of tourists.

At the third stage of the evaluation of the competitiveness of tourist services "Determining the rating of Transcarpathia according to the statistical indicators of tourism" based on the calculations of the relative indicators of the development of tourist services in the regions of Ukraine, a comprehensive assessment of the tourist activity of these regions was carried out and the competitive position of the Transcarpathian region among other regions of Ukraine was determined using the method "amount of places".

The fourth stage "Competitive analysis of Transcarpathia according to tourism indicators through expert evaluations" involves three consecutive steps: 1) monitoring of the natural resource potential of the Carpathian region; 2) assessment of the components of the competitiveness of competing regions using expert assessments; 3) assessment of categories of tourist products of the Carpathian region using expert assessments.

Therefore, a comprehensive assessment of the competitiveness of Transcarpathian tourist services based on the proposed algorithm testifies to the sufficiently developed tourist and recreational potential of the region. Obtained on the basis of statistical indicators and expert evaluations, integral and rating evaluations make it possible to define Transcarpathia as a region that is competitive from the point of view of the formation and provision of tourist services.

The proposed algorithm for assessing the competitiveness of Transcarpathia's tourist services, which involves four stages (analysis of the dynamics of indicators of the development of tourism services in Transcarpathia, analysis of the place of Transcarpathia in the development of tourist services in the regions of Ukraine, determination of the rating of Transcarpathia according to tourism statistical indicators, competitive analysis of Transcarpathia according to tourism indicators through expert evaluations), which, in turn, consist of separate research steps, provides an opportunity to comprehensively research and evaluate the competitiveness of tourist services in the specified region based on both statistical indicators and expert assessments.

Key words: tourist services, competitiveness, region, assessment, statistical indicators, expert assessment.

Надійшла до редакції: 13.12.23